

КЛАСИЦИ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА

Брам Стокер

Драгуљ Седам
Звезда

Превод Бранислава Г. Ромчевића

Наслов оригинала: *The Jewel of Seven Stars*, by Bram Stoker.

Наслов превода: *Драгуљ Седам Звезда*, од Брама Стокера.

Аутор превода: Бранислав Г. Ромчевић.

Друго издање (интернетско). Број примерака: отворен интернетски тираж.

Уредник, издавач и штампар: Бранислав Г. Ромчевић, Новоградска 14, Београд.

Место и година штампања: Београд, 2017.

©2009 Бранислав Г. Ромчевић. Сва права придржава Бранислав Г. Ромчевић. Ниједан део ове публикације не сме се репродуковати, држати у систему за похрањивање, или се преносити и умножавати у било ком облику или било којим путем – електронски, механички, фотокопирањем, снимањем звука или слике, или на било који други начин, нити икако комерцијално користити – без претходне писмене сагласности Бранислава Г. Ромчевића.

Ова електронска књига је у формату ПДФ, са забраном копирања и штампања.

Садржај

О писцу и књизи	4
Драгуљ Седам Звезда	7
Појмовник преводиочев	372

О ПИСЦУ И КЊИЗИ

Абрахам (Брам) Стокер (1847–1912) је британски писац романа и кратких прича, који је рођен и одшколован у Даблину, у Ирској, где је и живео до женидбе у својој тридесетој години.

Иако болешљив као дете, био је проглашен за првог атлету Даблинског универзитета, на чијем је Колецу Тројства с одличјем дипломирао математику.

Уместо математиком, потом се бавио својом студентском љубављу – позориштем, те је врло брзо постао професионални позоришни критичар од угледа. Његов леп приказ извођења тада најчувенијег британског глумца, сера Хенрија Ирвинга, прво му је донео доживотно пријатељство с овим потоњим, а нешто касније и доживотно запослење – као Ирвинговог личног менаџера и управника позоришта „Лицеум“ у Лондону, у коме је Ирвинг и глумио и имао главни пословни интерес.

После женидбе, Стокер, 1878, са супругом прелази у Лондон и започиње поменућу службу код Ирвинга, са чијом је трупом пропутовао добар део Европе и

Сједињених Држава. Потпуна преданост том послу и лична оданост Ирвингу учинише да је Стокер за живота био више познат у том својству неголи као књижевник, иако се он књижевним занатом бавио успешно и паралелно са својим великим пословним обавезама.

Познат скоро искључиво као аутор архетипског романа страве „Дракуле“ (објављеног 1897), и сматран за једног од родоначелника тог жанра, Стокер је објавио још једанаест романа из ове области, уз три збирке приповедака и низ несакупљених прича. Његов роман „Госпа од Покрова“ из 1909. може се узети као претеча научне фантастике.

Стокер је вршио обимна истраживања позадине својих дела, нарочито за „Дракулу“, пре чијег писања се детаљно неколико година упознавао с предањима и митовима о вампирима.

Као право чедо Викторијанског доба, веровао је у науку и прогрес, у добронамерност Британске Империје, у ирску аутономију у окриљу британске круне и, одозго, у америчку демократију.

За његове књиге може се рећи да читаоца држе како специфичношћу фантазије жанра страве, тако и неоспорним вредностима стила писања, што га, уз чињеницу да се преводи и доштампава диљем света, сврстава у класике књижевности.

„Драгуљ Седам Звезда“, објављен 1903, јесте роман у ком чувени археолог Трелони настоји да у Корнволу, у Великој Британији, изведе опит ускрснућа мумије египатске Краљице Тере – коју је открио некоћ у својој младости у Египту – следећи упутства која је растумачио из хијероглифа у њеној гробници. У томе му помаже дружина коју чине његова прелепа кћи Маргарета, његов сарадник Корбек, породични лекар Винчестер, и Малколм Рос, адвокат, вереник Маргаретин и наратор повести. Стокер гради заплет кроз низ мистериозних збивања, која кулминирају у успешно започетом и несрећно окончаном опиту, у ком страдају сви учесници сем наратора. Занимљиво је да је издавач захтевао да се за друго издање књиге преради крај и уведе срећан завршетак, „због осетљивости читалаца“, што је Стокер и учинио. Следствено, слично неким постмодерним делима, „Драгуљ“ има два завршетка, „на бирање“. Многи издавачи и даље издају само другу верзију, а неки дају обе – обично другу као додадатак. У овој књизи користи се прва верзија – прави крај из првотног издања, који, у ствари, једино и има смисла.

Бранислав Г. Ромчевић

ДРАГУЉ СЕДАМ ЗВЕЗДА

ЕЛЕОНОРИ И КОНСТАНЦИ

Глава 1. НОЋНИ ПОЗИВ. Све је изгледало тако стварно да тешко могох замислити да се догађало икад пређе; а ипак је свака епизода стизала не као нов корак у логици ствари него као нешто очекивано. На тај начин сећање изводи своје шале на добро или зло; на забаву или бол; на ползу или јад. Отуд је живот горкосладак, а оно што је учињено постаје вечно.

Опет лаки чамац, преставши да хрли кроз лењу воду као кад су весла севала и прскала, клизну са жестоке јулске светлости сунчане у прохладну сенку великих спуштених грана врбе – док сам ја стојао у зањиханом пловилу а она седела мирно и спретним прстима се штитила од залуталих грнчица или слободе одбијања покретних грана. Опет је вода изгледала златномрчко испод балдахина од полупровидног зеленила, а травнати насип беше боје смарагда. Опет смо седели у прохладној сенци, с безброј шумова природе и ван и унутар наше сенице, који су се сливали у онај поспани мрмор у чијем dostatном

окурењу велики свет, са својим узнемирујућим јадом, и својим још више узнемирујућим радостима, може бити успешно заборављен. Опет, у тој блаженој осами, млада девојка изгуби држање свог усиљеног, ускогрудог васпитања, те ми је причала на природан, сањив начин о усамљености свог новог живота. Пригушеним гласом жалости учини да осетим како је у том њином пространом дому свако у домаћинству издвојен личним сјајем њеног оца и ње саме; да тамо поверење нема олтара, нити сућут светилишта; и да је тамо и лице њезина оца удаљено ко што се сад чини стари сеоски живот. Још једном се мудрост моје мужевности и искуство мојих година подастрше код ногу девојчиних. То наизглед сами учинише, јер се лично „ја“ у тој ствари није питало, но је само следило наређења. И опет су се летећи тренуци множили у бескрај. Јер у тајни снова бивства се стапају и обнављају, мењају а ипак остају иста – као душа свирача у фуги. И тако је сећање, стално изнова, нестајало у сну.

Изгледа да никад неће бити савршеног покоја. И у Едену змија диже главу међ крцатим гранама Дрвета Сазнања. Тишину беснене ноћи разбија урлик лавине; шиштање ненадних поплава; лепет звона ватрогасних кола што показује њино кретање кроз заспали амерички градић; звекет далеких лопатица преко мора... Шта год да

је, разбија чар мог Едена. Балдахин од зеленила изнад нас, присут ко звездама дијамантским тачкама светлости, као да подрхтава у непрестаном лупању лопатица; а неуморно звоно чини се да не би да престане...

Наједном се капије Сна широм отворише, а моје будне уши препознаше узрок узнемиравајућих звукова. Будно постојање доста је прозаично – неко је куцао и звонио на нечијим уличним вратима.

У свом станчићу у улици Цермин бејах доста добро навикао на пролазне звукове; обично ме се није тицало, у сну или на јави, шта раде, ма колико то чинили бучно, моји суседи. Међутим, ова бука беше исувише непрекидна, исувише наметљива, исувише насилна да би се занемарила. Нека хитна обавест била је иза тог непрестаног звука; а нека важност или нужда иза те обавести. Нисам био потпуно себичан, те на помисао о нечијој нужди устанем, без премишљања, из кревета. Нагонски погледах на ручни часовник. Управо беше три сата; нејасна ивица сивог била је око зелене завесе која замрачиваше моју собу. беше очигледно да се куца и звони на вратима наше куће; и беше, такође, очигледно да нема никог будног да одговори на тај позив. Навучем кућну хаљину и папуче, те се спустим до врата предворја. Кад их отворих, ту стојаше један дотеран слуга, с једном шаком

стално притиснутом на електрично звоно, док је другом дизао постојану буку звекиром. Чим ме он угледа, галама престаде; једна шака нагонски се диже до обода његовог шешира, а друга извади писмо из његовог џепа. Спрам врата беше отмена кочија, с коњима што су тешко дисали, као да су дојурили. Један полицајац, са својом ноћном светиљком још упаљеном о појасу, стојаше у близини, привучен на то место буком.

„Извините, господине, жао ми је што вам сметам, али ми је наређено; нисам смео часити ни часа, него куцати и звонити док неко не дође. Смем ли вас питати, господине, да ли господин Малколм Рос живи овде?“

„Ја сам Малколм Рос.“

„Онда је ово писмо за вас, господине, а и кочија је за вас, господине!“

Узех, с чудном радозналошћу, писмо које ми он пружи. Као адвокат, имао сам, овда—онда, необичне доживљаје, укључујући и изненадне захтеве за мојим временом; но никад нешто овако. Одступих у предворје и затворих врата, али их оставим одшкринутим; а онда упалим електрично светло. Писмо беше писано чудним рукописом, женским. Почињало је нагло, без „Драги господине“ или било каквог сличног наслова:

„Рекосте да бисте ми волели помоћи ако ми то затреба; а

верујем да сте мислили оно што сте рекли. То време је стигло пре но што сам очекивала. У грозној сам невољи, и не знам куда да се окренем, нити коме да се обратим. Покушано је, бојим се, да се убије мој отац; мада је, Богу хвала, он још увек жив. Међутим, сасвим је бесвесан. Послано је по доктора и полицију; али овде нема никог на кога се могу ослонити. Дођите одмах ако сте кадри; и опростите ми ако можете. Претпостављам да ћу касније схватити шта учиних тражећи такву услугу, али засад не могу мислити. Дођите! Дођите одмах! МАРГАРЕТА ТРЕЛОНИ.“

Бол и радовање борили су се у мојој души док сам читао; но главна мисао беше да је она у невољи и да позива мене – мене! То што сам је сањао, значи, не беше сасвим без разлога. Довикнух служи: „Сачекајте! Долазим за минут!“ Онда полетех на спрат.

Врло мало времена беше dostatно да се умијем и обучем, те смо се ускоро возили кроз улице онолико брзо колико су коњи могли ићи. Беше пијачно јутро, и кад стигосмо на Пикадили бескрајни ток кола долазио је са запада; али је даље пут био чист, те смо ишли брзо. Бејаш служи рекао да уђе у кочију са мном, тако да ми може, док се крећемо, испричати шта се збило. Он је седео неспретно, са шеширом на коленима, док је говорио.

„Госпођица Трелони је, господине, послала човека да нам каже да одмах истерамо кочију; а кад бесмо спремни, она лично дође и донесе ми писмо, и рече Моргану – кочијашу, господине – да лети. Рече да не губим ни трена, но да куцам док неко не дође.“

„Да, знам, знам – рекли сте ми! Оно што желим знати јесте зашто је послала по мене. Шта се десило у кући?“

„Ни сам не знам, господине, сем да је газда нађен без свести у својој соби, с чаршафима сасвим крвавим, и с раном на глави. Никако га нису могли пробудити. Госпођица Трелони беше она што га нађе.“

„Како се десило да га нађе у то време? Било је касно ноћу, чини ми се?“

„Не знам, господине; баш ништа нисам чуо о појединостима.“

Како ми више ништа не могаше рећи, зауставих кочију начас, да га пустим да изађе на кочијашко седало; а потом сам ту ствар претурао по глави док сам седео сам. Беше доста ствари за које сам могао питати слугу, па сам, замало пошто он оде, био љут на себе што нисам прилику искористио. С друге стране, пак, беше ми мило што је искушење прошло. Осећао сам да ће бити доличније да оно што желим знати о окружењу госпођице Трелони сазнам од ње а не од њених слугу.

Возили смо се брзо Најтсбриџским путем, а незнатна бука нашег добро опремљеног возила звучала је шупље на јутарњем ваздуху. Скретосмо на Пут Кенсингтонске Палате и ускоро се устависмо наспрам једне велике куће на левој страни, ближе, колико могох оценити, нотинхилшком него кенсингтонском крају авеније. То беше збиља лепо грађена кућа, не само у погледу величине него и архитектуре. И на мутном, сивом светлу јутарњем, које је тежило да умањи величину ствари, она изгледаше велика.

Госпођица Трелони дочека ме у предворју. Она никако не беше срамежљива. Чинило се да влада свима око себе некаквом племенитом надмоћи, утолико чуднијом што она беше врло узбуђена и бледа ко снег. У великом предворју беше неколико служинчади, од којих су мушкарци стојали скупа близу врата предворја, а жене се држале скупа у удаљенијим ћошковима и доврацима. Један полицијски надинспектор беше разговарао с госпођицом Трелони; два човека у униформи и један у цивилном оделу стојаху уз њега. Кад она узе моју шаку узбуђено, у очима јој беше поглед олакшања, и она испусти лаган уздах олакшања. Поздрав јој беше једноставан: „Знала сам да ћете доћи!“

Стисак шаке може много значити, и кад му није намењено да значи нешто посебно. Шака госпођице Трелони некако се изгуби у мојој. Не што беше мала шака;

беше фина и гипка, с дугим, нежним прстима – ретка и лепа шака; то беше несвесна предаја себе. И мада тог часа не могах да се бавим узроком усхита који ме обузе, он ми се врати касније.

Она се окрете и рече полицијском надинспектору: „Ово је господин Малколм Рос.“ Полицијски официјер је салутирао док је одговарао: „Ја познајем господина Малколма Роса, госпођице. Можда ће се он сетити да сам имао част да с њим радим на случају Брикстонског фалсификата.“ Ја не бејех, на први поглед, приметио ко је он, пошто ми сва пажња беше на госпођици Трелони.

„Наравно, надинспекторе Долане, сећам се одлично,“ рекох док смо се руковали. Не могах а да не приметим да се учини да је то познанство олакшање за госпођицу Трелони. У њеном држању беше неке нејасне нелагоде, која привуче моју пажњу; нагонски осетих да ће њој бити мање непријатно ако прича са мном насамо. Зато рекох надинспектору: „Можда би било боље да госпођица Трелони буде насамо са мном накратко. Ви сте, наравно, чули већ све што она зна, а ја ћу боље схватити како стоје ствари ако могу поставити неколика питања. Онда ћу ту ствар расправити с вама, ако смем.“

„Биће ми мило да помогнем колико могу, господине,“ одговори он срдачно.

Следећи госпођицу Трелони, пређох у једну отмену одају, у коју се улазило из предворја и која је гледала на башту иза куће. Кад уђосмо и ја затворих врата, она рече: „Касније ћу вам захвалити на вашој доброти што ми дођосте у мојој невољи; а сад ми можете најбоље помоћи ако се упознате с чињеницама.“

„Наставите,“ рекох. „Реците ми све што знате и не изостављајте ниједну појединост, ма како неважна сада може изгледати.“

Она одмах настави: „Пробудио ме је неки звук; не знам какав. Само знам да ми дође кроза сан; јер одмах нађох да сам будна и да ми срце дивље туче, и да забринуто послушкујем неки звук из собе мога оца. Моја соба је до очеве, и често га могу чути, пре но што заспим, где се креће околу. Он ради до касно у ноћ, каткад збиља касно; тако да, кад се рано пробудим, како бива повремено, или у рану зору, чујем где се он и даље миче. Једном покушах да му приговорим што остаје будан тако касно, јер то не може бити добро за њ; али се не усудих да тај покушај поновим. Ви знате како он уме бити строг и хладан – барем се можда сећате шта сам вам причала о њему; а када је учтив у таквом расположењу, онда је грозан. Кад је љут, то могу много боље поднети; али кад је спор и одмерен, и кад му се уста пострано подигну да открију оштре зубе, мислим да се

осетим – ето, не знам како! Прошле ноћи, устанем полако и прикрадем се вратима, јер сам се стварно плашила да га не узнемирим. Није било шума кретања, ни икакве вике; али је било неког чудног звука повлачења, и лаганог, тешког дисања. Ох, било је грозно чекати ту у тами и тишини, и плашити се – плашити се не знам од чега!

„Најзад скупих храброст на силу, те окренем кваку што сам лаганије мога и малчице отворим врата. Унутра беше сасвим мрачно; видела сам само обресе прозора. А у тами је звук дисања, поставши разговетнији, био ужасан. Док сам слушала, он се настављао; али није било другог звука. Нагло отворих врата. Плашила сам се да их отворим лагано; осећала сам као да иза њих може бити неки створ ужасан, спреман да ме заскочи! Онда упалих електрично светло и ступих у собу. Прво погледах на кревет. Чаршафи бежу потпуно изгужвани, тако да сам знала да отац беше био у постељи; а у средини кревета беше велика, тамноцрвена мрља, која се пружала до његове ивице, која учини да ми срце застане. Док сам буљила у њу, звук дисања стиже преко собе и моје очи одоше за њим. Ту беше мој отац, који лежаше на својој десној страни, с другом руком испод себе, баш као да је његово мртво тело ту бачено на гомилу. Траг крви ишао је преко собе до кревета, а свуд око њега беше барица, која изгледаше страховито

црвена и светлуцава док сам се ја сагињала да га погледам. Место где он лежао беше одмах испред велике касе. Он беше у пиџами. Леви рукав беше откинут, те му се видела гола мишица, испружена према каси. Изгледала је –ох – тако грозно, сва ишарана крвљу, и с месом искиданим или исеченим свуд око златне ланчане гривне на његовом запешћу. Нисам знала да он носи такву ствар, и то ме некако изнова зграну.“

Она начас застаде; а како сам желео да јој помогнем кратким скретањем мисли, рекох: „О, то не треба да вас изненади. Можете видети да гривне носе људи за које то не бисте ни помислили. Ја сам видео где судија човека осуђује на смрт, а на запешћу је имао златну гривну.“ Није се чинило да она баш хаје за те речи или ту помисао; застој јој, међутим, мало поможе, те она настави чвршћим гласом:

„Нисам губила ни трена у позивању помоћи, јер сам се плашила да може на смрт искрварити. Повукох за звоно, а онда изађох и повиках упомоћ што сам гласније могла. Кроз оно што сигурно беше врло кратко време – мада се мени чинило невероватно дугачким – неки од слугу дотрчаше; а онда и остали, док није изгледало да је соба пуна избуљених очију, и чупаве косе, и свакојаке ноћне одеће.

„Дигосмо оца на софу, а домаћица, госпођа Грант, која ко да беше присебнија од било кога од нас, поче да гледа одакле крв тече. Кроз неколико тренутака беше јасно да долази од руке која беше разголићена. Ту беше једна дубока рана – неправилна – засечена као ножем, али као крзав расцеп или подеротина – близу запешћа, која је изгледа засекала у вену. Госпођа Грант веза рубац око посекотине и чврсто га уврну сребрним ножем за папир, те истицање крви ко да одмах престаде. Дотле се ја бејак прибрала – онолико колико је могло – и веома пожелех да уза ме буде неко ко ми може помоћи. Тад се сетих вас и ваше љубазне понуде у чамцу испод врбе; те, не сачекавши да размислим, рекох људима да одмах спреме кочију и написах поруку и послах вам је.“

Она застаде. Нисам желео да одмах тад кажем ишта о том како се осећам. Погледах је; мислим да она разумеде, јер јој се очи начас дигосе до мојих, а онда се оборише, оставивши јој образе црвеним ко божури. С читим напором, она настави своју причу:

„Доктор нам стиже невероватно брзо. Слуга га беше затекао где откључава да уђе у своју кућу, те он дође трком. Направио је прописну подвезу за руку јадног тате, а онда се врнуо кући да узме неки прибор. Усуђујем се рећи да ће се вратити практично одмах. Онда стиже полицајац и посла

поруку станици, те је надинспектор врло брзо био ту. Онда ви дођосте.“

Дође до дугог застоја, а ја се усудих да начас узмем њену шаку. Без иједне речи више, отворисмо врата и придружисмо се надинспектору у предворју. Он пожури до нас, говорећи: „Све лично прегледам, а послао сам поруку у Скотландјард. Видите, господине Росе, чинило се да има толико тога што је чудно у вези са случајем, да сам сматрао да је боље да имамо најбољег човека из Криминалног истражног одељења ког можемо добити. Стог сам послао поруку тражећи да наредник Дов буде одмах послан. Сећате га се, господине, у оном случају америчког тровања у Хокстону.“

„О, да,“ рекох, „сећам га се одлично; у том и у другим случајима, јер сам се неколико пута окористио његовом вештином и проницљивошћу. Има ум што збиља ради као мало који што га знам. Кад сам водио одбрану, и веровао да је мој чова невин, било ми је мило да га имам уз нас!“

„То је велика похвала, господине!“ рече надинспектор задовољно. „Мило ми је што одобравате мој избор – да сам добро поступио што послах по њега.“

Одговорих срдачно: „Није могло бити боље. Не сумњам да ћемо с вама двојицом стићи до чињеница – и оног што лежи иза њих!“

Попесмо се до собе господина Трелонија, где нађосмо све тачно како описа његова ћерка.

Зачу се звоњава кућног звонцета, и часак касније у собу уведоше једног човека, младића орловских црта лица, оштрих сивих очију, и чела што се истицало, четвртасто и широко, као чело мислиоца. У руци је имао црну торбу, коју он одмах отвори. Госпођица Трелони нас представи: „Доктор Винчестер, господин Рос, надинспектор Долан.“ Поклонисмо се узајамно, те он, не часећи ни часа, започе свој посао. Сви смо чекали и жудно га посматрали док је почињао да превија рану. Како је радио, осврнуо би се ,овда—онда, да надинспектору скрене пажњу на неку ствар у вези с раном, а потоњи би затим уносио ту чињеницу у своју бележницу.

„Видите! Неколико напоредних посекотина или огреботина што почињу на левој страни запешћа и на неким местима угрожавају радијалну артерију.

„Ове ранице овде, дубоке и искрзане, изгледају као да су начињене тупим оруђем. Ово посебно се чини као да је начињени неким оштрим клином; месо около изгледа скидано ко од постраног притиска.“

Обраћајући се госпођици Трелони, он затим рече: „Мислите да бисмо могли уклонити ову гривну? То није сасвим неходно, пошто ће пасти ниже на запешће, где

може висити комотно; али би могло допринети да пацијенту касније буде удобније.“

Сирота девојка јако поцрвене док је одговарала тихим гласом: „Не знам. Ја – ја сам тек недавно дошла да живим код свог оца; и тако мало знам о његовом животу или његовим поимањима да се плашим да тешко да могу одлучити у таквој ствари.

Доктор, пошто је продорно погледа, рече врло љубазно: „Опростите ми! Нисам знао. Но, у сваком, случају, не треба да се жалостите. Ако буде било потребно касније, лако је можемо уклонити турпијом. Ваш отац без сумње има неки циљ што је држи како јесте. Погледајте! Ево неког кључића окаченог о њу...“ Док је говорио, зауставио се и сагао још ниже, узевши из моје руке свећу коју сам држао, и спутивши је док јој светлост не паде на гривну. Онда ми махну да држим свећу у истом положају, па из џепа извуче лупу, коју подеси. Пошто обави пажљив преглед, он устаде и пружи лупу Долану, говорећи: „Боље да је и сами погледате. То није обична гривна. Злато је преплетено преко троструких челичних карика; видите где се излизало. Очигледно да наум не беше да се лако уклони; и било би потребно више од обичне турпије да се то учини.“

Надинспектор саже своје велико тело; но како се тако не

приближи довољно, он клече уз софу онако како доктор беше урадио. Прегледао је гривну полако, окрећући је укруг, тако да ниједан део не измакне посматрању. Онда устаде и пружи лупу мени. „Кад је ви будете прегледали,“ рече, „нека је госпођица погледа ако жели,“ рече и поче записивати надугачко у своју бележницу.

Ја направим просту измену у његовом предлогу. Пружих лупу госпођици Трелони, говорећи: „Није ли боље да је ви први прегледате?“

Она устукну, мало подигавши руку у знак одбијања, и рече узбуђено: „Ох, не! Отац би ми је, без сумње, показао да је хтео да је видим. Не бих то желела без његовог пристанка.“ Онда додаде, без сумње у страху да њено осетљиво гледиште не увреди нас остале: „Наравно да је исправно да је ви видите. Морате испитати и размотрити све; и збиља – збиља сам вам захвална...“

Она се окрете; видех да тихо плаче. Мени беше очигледно да и усред њене невоље и бриге постоји јад што толико мало зна о своме оцу, и што њено незнање мора да се покаже у такво време и међ толиким странцима. То што су сви они мушкарци није чинило да се стид лакше подноси, мада у том беше неког олакшања. Покушавајући да растумачим њена осећања, не могох а да не помислим да њој мора да је мило да неке женске очи – које поимају

више него мушке – нису на њој у том часу.

Кад устадох од свог разгледања, које ми потврди докторов налаз, овај потоњи опет заузео своје место крај лежаја и настави са својим чинодејствовањем.

Надинспектор Долан мени рече шапатам: „Мислим да имамо среће с нашим доктором!“ Климнух главом и таман да додам нешто у похвалу његове проициљивости, кад се зачу тихо куцање на вратима.

Глава 2. ЧУДНА УПУТСТВА. Надинспектор Долан оде тихо до врата; по неком природном разумевању, он беше преузео послове у соби. Ми остали смо чекали. Он делимично отвори врата, а онда их, уз покрет читог олакшања, раскрили широм, а унутра ступи један младић. Младић глатко обријан, висок и мршав; с орловским лицем и сјајним, живим очима, што као да једним погледом упише све око њега. Кад он уђе, надинспектор пружи руку; та два човека топло се руковаше.

„Одмах сам кренуо, господине, чим примих вашу поруку. Мило ми је што још увек уживам ваше поверење.“

„Увек ћете га уживати,“ рече надинспектор срдачно. „Нисам заборавио наше прошле дане у улици Бов, и никад нећу!“ Онда, без и речи увода, он поче износити све што је сазнао до тренутка појављивања придошлице. Наредник

Дов постави неколико питања – само неколико – кад то беше неопходно за његово разумевање околности, или узајамне положаје личности; али је, у правилу, Долан, који је свој посао знао темељно, предвиђао сваки упит и објашњавао све потребне ствари док је настављао.

Наредник Дов бацио би повремено брзе погледе око себе; час на једног од нас; час на собу или неки њен део; час на рањеног човека што лежи бесвесан на софи.

Кад надинспектор заврши, наредник се окрете мени и рече: „Можда ме се сећате, господине. Био сам с вама у оном хокстонском случају.“

„Сећам вас се одлично,“ рекох док сам пружао руку.

Надинспектор опет проговори: „Ви схватате, наредниче Дове, да у целости водите овај случај?“

„Под вама, надам се, господине,“ упаде овај.

Други одмахну главом и насмеши се кад рече: „Чини ми се да је ово случај што ће човеку узимати целокупно време и умне снаге. Ја имам да обавим други посао; али ћу бити више него заинтересован, и ако будем могао да помогнем на било који начин, биће ми мило да то учиним!“

„У реду, господине,“ рече онај други, прихватајући одговорност с неком врстом умереног салутирања.

Он одмах започе своју истрагу. Прво приђе доктору, те га, пошто узме његово име и адресу, замоли да напише

потпун извештај који би он могао користити, и који би се могао упутити централи ако буде потребно. Доктор Винчестер се озбиљно наклони док је то обећавао.

Потом наредник приђе мени и рече тихим гласом: „Допада ми се како ваш доктор изгледа. Мислим да можемо радити заједно.“

Обраћајући се госпођици Трелони, он упита: „Молим вас да ми кажете шта можете о свом оцу; о том како живи, његову прошлост – у ствари, све, било које врсте, што би га могло занимати, или у чему би могао учествовати.“

Ја управо хтедох да упаднем и кажем му оно што је она већ рекла о свом незнању у свим стварима у вези са својим оцем и његовим навикама, али њена опомињућа шака диже се к мени намерно, а она проговори сама: „Авај, знам мало или ништа. Надинспектор Долан и господин Рос већ знају све што могу рећи.“

„Добро, госпођице, морамо се задовољити с тим да чинимо оно што можемо,“ рече полицајац весело. „Ја ћу почети тако што ћу спровести кратко испитивање. Велите да сте били с оне стране врата кад сте чули буку?“

„Била сам у својој соби кад сам чула необичан звук – у ствари, мора да ме је пробудио почетан део тога, ма шта било. Одмах сам изашла из своје собе. Очева врата била су затворена, а ја сам видеела цело одмориште и горњи крак

степеница. Нико не би могао изаћи кроз та врата а да ја не знам, ако сте то имали на уму!“

„Управо сам то имао на уму, госпођице. Ако ми свако ко нешто зна буде тако добро говорио, брзо ћемо доћи до сржи овога.“

Он потом оде до кревета, пажљиво га погледа и упита: „Да ли је кревет диран?“

„Не, колико ја знам,“ рече госпођица Трелони, „али ћу питати госпођу Грант – домаћицу,“ додаде она док је повлачила звоно. Госпођа Грант јави се на њ лично.

„Уђите,“ рече госпођица Трелони. „Ова господа желе да знају, госпођо Грант, да ли је кревет диран.“

„Не с моје стране, госпођице.“

„Онда га,“ рече госпођа Трелони, окренувши се нареднику Дову, „нико није могао дирати. Цело време сам овде била ја или госпођа Грант, а не мислим да је ико од слугу што дођоше кад дихох узбуну уопште био близу кревета. Видите, отац је лежао овде, баш испод велике касе, и сви су се начетили око њега. Све смо их врло брзо удаљили.“

Дов, махнувши руком, затражи да сви останемо на другој страни собе, док је он лупом прегледао кревет, пазећи, док је превртао сваки набор постељине, да га врати тачно на место. Онда је лупом прегледао под крај њега,

нарочито улажући труд тамо где крв беше цурила преко стране кревета, који беше од тешког црвеног дрвета и обилно резбарен. Палац по палац, клечећи, пажљиво избегавајући сваки додир с мрљама на поду, следио је кржаве белеге до места сасвим испод велике касе, где тело беше лежало. Свуд наоколо, и по том месту, пређе у полупречнику од неколико јарди; али, наоко, не наиђе ни на шта што би му привукло посебну пажњу. Онда прегледа предњу страну касе; око браве, и дуж дна и врха двоструких врата, а посебно на местима где се напред додирују.

Затим оде до прозора, који беху причвршћени кукама.

„Да ли су капци били затворени?“ упита госпођицу Трелони узгредно, као да очекује одречан одговор, какав и дође.

Цело то време, доктор Винчестер је опслуживао свога пацијента; час превијајући ране на запешћу, или детаљно прегледајући главу и грло, као и срце. Неколико пута је свој нос ближио устима бесвесног човека и њушио. Кад год би то учинио, завршио би несвесним огледањем по соби, као да нешто тражи.

Онда зачусмо дубоки, јаки глас детективов: „Колико могу да видим, циљ беше принети тај кључ брави касе. Изгледа да постоји нека тајна у механизму, коју ја не могу

да одгонетнем, мада сам радио годину дана код Чаба пре но што сам ступио у полицију. То је брва с комбинацијом од седам слова; али изгледа да постоји начин да се и комбинација закључа. То је једна од Четвудових; отићи ћу до њих и сазнати штогод о томе.“

Затим се он обрати доктору, као да му је посао засад завршен, и рече: „Имате ли штогод да ми одмах кажете, докторе, што неће утицати на ваш целовити извештај? Ако има икакве сумње, могу сачекати, али што пре сазнам нешто одређено, то боље.

Доктор Винчестер одмах одговори: „Ни ја не видим разлога за чекање. Ја ћу сачинити целовит извештај, наравно. А у међувремену, рећи ћу вам све што знам – што, напослетку, није баш много, и све што мислим – што је мање одређено. Нема ране на глави, која би могла објаснити стање омаме у коме је пацијент и даље. Стога морам сматрати да је он или омамљен опојним средством, или је под неким хипнотичким упливом. Колико могу оценити, није омамаљен неким средством – барем не средством чија су својства мени знана. Наравно, обично у овој соби има толико мириса мумије да је тешко бити сигуран у вези с било чиме што има танан мирис. Усуђујем се рећи да сте приметили својствене египатске мирисе – битумен, нард, мирисне смоле и зачини, и тако даље.

Сасвим је могуће да је негде у овој соби, међу раритетима и скривена јачим мирисима, некаква твар или течност што може имати последицу коју видимо. Могуће је да је пацијент узео неко опојно средство и да се могао, у некој фази сна, сам повредити. Ја не верујем да је то вероватно; а чињенице, другачије од оних које сам ја испитивао, могу показати да тај закључак није исправан. Но, у међувремену, он је могућ; и морамо га, док не буде побијен, имати у виду.“

Ту наредник Дов упаде: „Можда је тако, али ако јесте, требало би да можемо наћи оруђе којим је запешће повређено. Негде би било мрља од крви.“

„Баш тако!“ рече доктор, намештајући своје наочаре као да се спрема за расправу. „Међутим, кад би било да је пацијент узео неко необично опојно средство, то би могло бити неко што не делује одмах. Како још не знамо његово деловање – ако је, у ствари, цео закључак уопште исправан – морамо бити спремни на све.“

Овде се госпођица Трелони укључи у разговор: „То би било сасвим тачно, што се тиче деловања опојног средства; а према другом делу вашег закључка, рана је могла бити самозадана, и то пошто је опојно средство деловало.“

„Тачно!“ рекоше детектив и доктор истовремено.

Она настави: „Како, пак, докторе, ваше нагађање не

исцрпљује могућности, морамо имати на уму да нека друга варијанта те исте основне замисли може бити исправна. Стога сматрам да наша прва потрага, која ће се извести са ове претпоставке, мора бити за оружјем којим је учињена повреда запешћа мог оца.“

„Можда је он оружје ставио у касу пре но што је постао сасма бесвесан,“ рекох ја, оглашавајући будаласто напола уобличену мисао.

„То не би могло бити,“ рече доктор брзо. „Барем мислим да би тешко могло бити,“ додаде он опрезно, уз кратак наклон према мени. „Видите, лева шака је покривена крвљу; а нема никакве кржаве мрље на каси.“

„Сасвим тачно!“ рекох ја, па наступи дуго ћутање.

Први који разби тишину беше доктор: „Овде ће нам бити потребна болничарка што је пре могуће, а ја управо знам једну која одговара. Идем одмах да је уграбим, ако могу. Морам да замолим да неко од вас буде стално с пацијентом док се ја не вратим. Можда ће бити потребно да се он касније пребаци у другу собу; а у међувремену, најбоље је да се остави овде. Госпођице Трелони, смем ли претпоставити да ћете било ви било госпођа Грант остати овде – не само у соби, но уз пацијента, и да га посматрате – док се ја не вратим?“

Она се у одговор наклони и седе уз софу. Доктор јој даде

нека упутства гледе тога шта да ради у случају да њен отац дође свести пре његовог повратка.

Следећи који повуче потез беше надинспектор Долан, који приђе нареднику Дову и рече: „Боље да се сад вратим у станицу – сем, наравно, ако не желите да останем неко време.“

Овај одговори: „Да ли је Џони Рајт још увек у вашем одељењу?“

„Јесте! Да ли бисте хтели да он буде с вама?“

Други климну главом потврдно.

„Онда ћу вам га послати чим се то буде могло средити; па ће остати с вама колико год желите. Рећи ћу му да наређења прима у целости од вас.“

Наредник га отпрати до врата, говорећи: „Хвала вам, господине; увек сте пажљиви према људима који раде с вама. Задовољство ми је што сам опет с вама. Вратићу се у Скотландјард и поднети извештај свом шефу. Потом ћу свратити до Четвуда; а вратићу се амо што пре. Сматрам да могу претпоставити, госпођице, да се могу сместити овде на пар дана, ако је потребно. Можда ће бити од помоћи, или ће вама бити лакше, ако сам ја ту док не размрсимо ову законетку.“

„Бићу вам врло захвална.

Он ју је оштро гледао неколико тренутака пре но што

опет проговори: „Пре него што кренем, имам ли допуштење да погледам по столу и писаћем столу вашег оца? Могло би бити нечег што би нам дало упориште – или барем усмерење.“

Њен одговор беше тако јасан да га скоро изненади: „Имате најшире могуће допуштење да чините све што нам може помоћи у овој ужасној невољи – да откријете шта није у реду с мојим оцем, или оно што га може заштити у будућности.“

Он одмах започе детаљну претрагу тоалетног сточића, а после тога, писаћег стола у соби. У једној од ладица нађе запечаћено писмо. Он га донесе одмах преко собе и предаде га госпођици Трелони.

„Писмо – насловљено на мене – и с рукописом мога оца!“ изусту она док га жудно отвараше. Посматрао сам њено лице кад поче читати; но кад одједном видех да наредник Дов држи своје оштре очи на њезином лицу, постојано посматрајући сваки пролазни израз, од тог трену задржах очи упиљеним у његове. Кад госпођица Трелони прочита писмо, у души сам стекао једно убеђење, које, пак, закључах у своје срце. Међ сумњама у уму детективовом беше једна, пре, можебит, могућа него одређена, на саму госпођицу Трелони.

Неколико тренутака је госпођица Трелони држала

писмо у шаци, оборених очију, размишљајући. Онда га опет пажљиво прочита. Овог пута променљиви изражаји беху појачани, а ја помислих да их могу лако пратити. Кад заврши друго читање, она застаде опет. Потом, мада с мало оклевања, пружи писмо детективу. Он га ревно прочита, с неизмењеним лицем; прочита га по други пут, па га пружи натраг уз наклон. Она опет мало застаде, а онда га пружи мени. Док је то чинила, начас молбено диже очи према мојима; брзо црвенило рашири се по њеним бледим образима и челу. Ја га узех, с помешаним осећањима, али ми, све у свему, беше мило. Није показала да јој смета што даје писмо детективу – могла је да не покаже ишта било ком другом. Али мени... Плашио сам се да ту мисао пратим даље; него сам читао, свестан да су очи и госпођице Трелони и детектива упрте у мене.

„Мила моја кћери, желим да ово писмо сматраш за упутство – потпуно и обавезно, које не допушта никакво одступање – у случају да се мени деси штогод неповољно, или неочекивано за тебе и остале. Ако бих био ненадно и тајанствено оборен – било болешћу, несрећним случајем или нападом – мораш ова упуства следити безуветно. Ако већ не будем био у својој спаваћој соби кад ти сазнаш за моје стање, морам тамо бити однесен што пре. И ако будем мртав, моје тело мора да се тамо однесе. Отад па док се или

не освестим и не будем могао да сам издајем упутства, или не будем сахрањен, никад не смем бити остављен да будем сам – ни на трен. Од наступа мрака до рођаја сунца, барем две особе морају остати у соби. Биће упутно да обучена болничарка буде у соби с времена на време, и да запише симптоме, било трајне било променљиве, који јој падну у очи. Моји адвокати, Марвин и Џукс, из броја 27Б у Линколновом Свратишту, имају целовита упутства за случај моје смрти; а господин Марвин се лично обавезао да се постара да се моје жеље изврше. Саветовао бих ти, мила моја кћери, пошто немаш рођака коме би се обратила, да прибавиш неког пријатеља коме можеш поверити да или остане у кући, где се може непосредно општити, или да обноћ долази да помогне у бдењу, или да буде надомак. Такав пријатељ може бити мушки или женски; али који био, треба да се дода, да буде при руци, још један посматрач или пратилац супротног пола. Схвати да је сама бит моје жеље да ту буду, будне и вршећи службу на моју ползу, и мушка и женска памет. Још једном, мила моја Маргарето, да ти утувим потребу за посматрањем и исправним расуђивањем све до закључака, ма како чудних. Ако будем болестан или повређен, то неће бити нека обична прилика; и ја желим да те опоменем, тако да би твоје надзирање могло бити потпуно.

„Ништа у мојој соби – говорим о реткостима – не сме бити уклоњено или померено на било који начин, ни из било ког разлога. Имам нарочит разлог и нарочит наум у постављању на место сваке од њих; тако да би било какво њино померање покварило моје планове.

„Буде ли ти мањкало пара или савета у било чему, господин Марвин ће извршити твоје жеље, за шта има моје целовито упутство.

Авељ Трелони.“

Прочитах писмо по други пут пре но што проговорих, јер сам се плашио да се не одам. Избор пријатеља за ме је могла бити значајна чињеница. Већ бејаш имао основа за наду што ме она замоли за помоћ у првом болу своје невоље; али љубав ствара своје сумње, и ја сам се плашио. Чинило се да се моје мисли врте муњевитом брзином, те кроз неколико тренутака цео поступак закључивања би уобличен. Не смем се нудити да будем онај пријатељ за кога је отац световао кћер да га набави да јој помогне у њеном бдењу; а ипак је онај један поглед носио поуку коју не смем пренебрегнути. Такође, зар она није, када јој помоћ беше потребна, послала по мене – мене, туђинца, ако се не рачуна један сусрет на плесу и једно кратко поподне дружења на реци? Зар је не би понизило да ме моли двапут? Њу понизило! Не! Тај бол јој свакако могу

уштедети; није понижење одбити. Зато, док сам јој враћао писмо, рекох: „Знам да ћете да ми опростите, госпођице Трелони, ако будем превише дрзак; али бих био поносан ако бисте ми дозволили да помогнем у бдењу. Мада је прилика жалосна, бићу врло срећан ако ми се да то право.“

Упркос њеног очигледног и болног напора да се суздржи, црвена плима прекри јој лице и врат. И очи јој беху преплављене и у оштрој супротности с њеним бледим образима кад се плима повуче. Она одговори тихим гласом: „Бићу врло захвална за вашу помоћ!“ Онда, као примисао, додаде: „Но не смете допустити да будем себична у својој нужди! Ја знам да имате много обавеза које вас чине заузетим; и мада ћу високо ценити вашу помоћ – врло високо – не би било поштено да вам одузимам све време.“

„Што се тога тиче,“ одговорих одмах, „моје време је ваше. Свој посао за данас лако могу уредити тако да могу амо доћи по подне и остати до јутра. После тога, ако прилика то још буде захтевала, могу тако уредити свој посао да имам још више времена на располагању.“

Она беше врло ганута. Видео сам сузе где се скупљају у њеним очима, а она окрете главу.

Детектив проговори: „Мило ми је што ћете бити овде, господине Росе. И ја ћу бити у кући, пошто ће ми

госпођица Трелони допустити, ако моји у Скотландјарду буду дозволили. То писмо као да свему даје другачији изглед; иако загонетка остаје већа него икад. Ако можете да овде сачекате пар сати, ја ћу отићи до централе, а онда до произвођача сефова. После тога ћу се вратити, те ви можете мирније отићи, јер ћу ја бити ту.“

Кад он оде, нас двоје, госпођица Трелони и ја, остадосмо у тишини. Она најзад диже очи и погледа ме начас; после тога, не бих с краљем место мењао. Она се замало упосли око импровизоване постеље свога оца. Онда, замоливши ме да не скидам ока с њега док се она не врати, журно изађе.

Кроз неколико минута, она се врати с госпођом Грант и две служавке и пар слугу, који донеше цео оквир и опрему лаког гвозденог кревета. Они почеше да га склапају и припремају. Кад тај посао би завршен и слуге се повукоше, она ми рече: „Биће згодно да све буде спремно кад се доктор врати. Он ће јамачно желети да оца стави у кревет; а прави кревет биће за њ бољи него софа.“ Онда принесе столицу уз свог оца и седе да га посматра.

Ја сам ходао по соби, тачно запажајући све што видим. А збиља беше довољно ствари у соби да изазове радозналост било ког човека – па ма пратеће околности биле мање чудне. Цело то место, искључујући оне предмете

намештаја потребне добро опремљеној спаваћој соби, беше испуњено сјајним реткостима, поглавито египатским. Како соба беше огромна, било је прилике да се постави велик број њих, чак и ако су, ко што ове беху, големих димензија.

Док сам ја и даље истраживао собу, чу се звук точкова на шљунку ван куће. На вратима предворја зазвони, те који часак касније, после уводног куцања на вратима и одговора „Слободно!“, уђе доктор Винчестер, праћен једном младом женом у тамној хаљини болничарке.

„Имао сам среће!“ рече он кад уђе. „Нађох је одмах, и то слободну. Госпођице Трелони, ово је болничарка Кенедијева!“